

FÁIÐ GAMLA REYÐA KROSS AFTUR TIL HAVNAR!

Birgar Johannesen í Havn heldur, at tann fyrsti Reyði Krossur, sum næsta ár fyllir 100 ár, eigur at bjargast og fáast til Havnar sum skjótast

EIRIKUR LINDENSKOV

– Hetta er fyrsti bátur, sum er bygdur til læknabát í Føroyum. Hetta er ein partur av hospitals-søguni, og tí eigur báturin á onkran hátt at verða knýttur til savnið í Gamla Hospitali.

Tað sigur Birgar Johannesen í Havn. Hann hevur funnið fram til, at gamli Reyði Krossur – tann fyrri, sum Lias í Rættará í Havn bygdi í 1919 til læknabát, stendur uppi á landi í Hósvík. Hann hevur spurt seg fyri, og báturin fer burtur, um eingin áhugi er at fáa hann til Havnar, hevur Birgar Johannesen fingið at vita frá eigarunum.

Hann hevur tí skotið upp fyri Tórshavnar býráð, at báturin

verður fluttur til Havnar, so hann kann bjargast.

– Tað er eitt gylt høvi at gera tað nú. Tá hann er farin burtur, tá er ov seint, sigur Birgar Johannesen.

Gamli Reyði Krossur sigldi sum læknabátur frá 1919-1950. Eftir tað høvdu skótarnir í Havn bátin, til Dánjal Hermansen í Hósvík keypti hann í 1957 til at flyta ferðafólk við. Hann kundi tá taka 25 ferðafólk.

Tíðliga í sekstíárunum keypti Jógvan Hermansen bátin og umbygdi hann til fiskiskap. Í 2009 keyptu Árni og Christian Hansen í Hósvík bátin. Tvey tey seinastu árinu hevur Reyði Krossur staðið uppi á turrum í Hósvík.

– Hann eigur sjálvandi at

Gamli Reyði Krossur, sum Lias í Rættará í Havn bygdi í 1919 til læknabát, á Vestaruvág í Havn. Nú stendur hann og fúnar uppi á landi í Hósvík. Birgar Johannesen, sum stovnaði býarsavnið í Havn, heldur, at báturin skal bjargast og fáast til Havnar, har hann kundi verið partur av savninum Gamla Hospitali

vera varðveittur. Í sambandi við at Gamla Hospital verður sett í stand og verður savn, er tað so innlýsandi, at gamli Reyði Krossur eisini verður varðveittur í hesum sambandi, heldur Birgar Johannesen.

Sigast skal, at tá hesin Reyði Krossur varð bygdur, var Gamla Hospital virkið sum sjúkrahús. Tað var tað til 1924, tá nýggja Alexandrines Hospital varð bygt – tann parturin av Lands-sjúkrahúsinum, sum nú hýsir føðideildini. So tað er eyðsæð, sum Birgar Johannesen vísir á,

at báturin hevur havt fast tilknýti til Gamla Hospital, tá hann varð bygdur.

– Havnin fær bátin fyri einki, tað er bara at fara eftir honum, sigur Birgar Johannesen, sum heldur tað vera ómetaligt spell, um báturin gleppur býnum av hondum, bara tí at eingin áhugi er hjá býráðnum at varðveita bátin – sum umframt at vera partur av Gamla Hospitali eisini er ein partur av Havnar søgu og bátabyggingini hjá Liasi í Rættará.

Fakta um Reyða Kross:

Lias í Rættará bygdi bátin í 1919
Bygdur í 1919 til læknabát
Læknabátur frá 1919 til 1950
Gulu skótarnir høvdu hann frá 1950-1957.
Fyrsti 60'unum keypti Jógvan Hermansen bátin.
Umbygður til fiskiskap í 2009
Keyptu Árni og Christian Hansen í Hósvík bátin
Hevur staðið á landi seinastu tvey árinu

Læknabáturin Reyði Krossur hundrað ár

Óli Olsen, skipakønur, greiðir frá um gamla læknabátin, Reyða Kross, sum komandi ár fyllir 100 ár

Í Jólaódnini 2016 sakk deksbáturin Toftafossur við brúnna í Hósvík. Hann fekk onkrar snuddir, men varð skjótt tikin upp aftur og hevur síðan staðið á landi á havnarlagnum í Hósvík.

Hetta er søguligt far, gamli læknabáturin, Reyði Krossur, sum Lias í Rættará smíðaði í 1919 til sjúkrahúswerkið í Havn. Vit kunnu sostatt staðfesta, at hann fyllir hundrað komandi ár. Hann hevði ein 30/36 hesta hundested motor og sigldi hampiliga skjótt.

Í 1950 gavst Reyði Krossur við sjúkraflutningi og varð árið eftir seldur Rovaraflokki Sigmunds Brestissonar í Havn. Brestir, sum báturin síðan nevndist, hevði stórt ruff, var rúmligur undir dekinum og

væl egnaður til skótavirksemi. Teir sigldu við honum kring oyggjarnar. Tað var serliga í sambandi við páska-, hvítusunnu- og summarlegur.

Daniel Hermansen í Hósvík keypti nøkur ár seinni, í 1957, Brest frá skótunum í Havn og ætlaði at umbyggja hann til útróðrarbát, men gjørdist sjúk. Bróðursonur hansara, Jógvan Hermansen, keypti deksbátin eitt sindur seinni. Hann og bróðirirn Gutti fóru so at rógva út við Toftafossi, sum báturin tá kallaðist.

Í 2009 keyptu Kristian og Árni Hansen í Hósvík Toftafoss. Teir plagdu, sum skilst, at vera á Norðhavinum við snellu um várið og at seta línu viðhvørt. Seinastu tíðina tykist deksbáturin, sum hevur 165

hesta volvo penta, meir og meir at hava ligið við bryggju.

Ikki er yvir at dylja, at nógv orka - bæði so og so - krevst at hava sovorðið hundrað ára gamalt træskip siglandi. Og tað er skiljandi, at hósvíkingar ætla at sleppa av við bátin, sum vit hava frætt.

Í hesum sambandi er viðkomandi at spyrja: Er stundin ikki komin at seta á stovn deksella motorbátasavn í Føroyum?

Eldsálum okkara at takka sigla hesir vøkru motorbátarnir, ið líkjast smáum sluppum, framvegis summarsigling. Men eiga vit ikki at fáa deksbátarnar, ið ikki longur sigla, undir tak?

Saman við fiskireiðskapi, smíðiamboðum, myndum o. m. ø. hevði slíkt savn varpað ljós á eina hugfarsliga farna tíð, tíðina tá ið støði varð lagt undir vælferðarsamfelagið.

Lias í Rættará flotaði annars fyrsta skrásetta deksfar sítt á vári 1901. Tað var Maria, eitt lítið súðubyggt seglskip, níggju tons stórt. Olaf Finsen, apotekari, í Havn átti tað.

Toftafossur í Hósvík er gamli Reyði Krossur, tann fyrri. Lias í Rættará í Havn bygdi bátin í 1919. Seinastu 61 árinu hevur hann verið heimahoyrandi í Hósvík

Eli var annað deksfarið, sum Lias og menn hansara smíðaðu. Hetta fór fram á Høgukai í Havn. Restorffs handil í Vágsbotni læt farið smíða at sigla við farmi millum handilin í Havn og úthandlarnar á bygd. Eli fór av bakkastokki 26. august 1901, var um 17 tons og fekk í 1902 sum fyrsta føroyska deksfarið motor.

Í 1905 fór Lias í Rættará út í Álakersvík í Havn at smíða undir taki. Tá ið mest var at gera, flotaðu teir ein bát um mánaðin. Sama árið fór for eisini Laurits í Mortansstovu út í Álakersvík við skipasmíði sínum. Teir smíðaðu eisini vanligar árabátar umframt at umvæla sluppir á Havnar vág.